Kui palju kihelkond Põhjasõja ajal on kannatanud, selle kohta puuduvad lähemad andmed. — Perekonna-nimed on rahvale antud 1820. a. ümber. Läinud aastasaja sündmusist on mainitav „Pühajärve sõda“ 1846. a., mil talurahva majandusline seisukord teo-orjuse tõttu nii viletsaks oli muutunud, et tähendatud „sõja“ näol avalik vastuhakkamine maaisandate (mõisnikkude) nõudmistele lausa lahti puhkes. Vastuhakkamine lõppes talurahva täieliku kaotusega. Sellele järgneval ajajärgul jäädi uskuma valitsuse poolt lubatud kergendusi usumuutmise korral; seepärast läksid 1846.—1848. a. ligi 1600 eestlast „vene“ usku.

1846. a. asutati Ilmjärve ja 1840. a. Kastolatsi apostl.-õigeusu kogudus; viimane ühendab eneses osa Ilmjärve ja Rõngu kogudusest. Kummagi koguduse hingede arv on 1905. a. alates aga kahanema hakanud ja viimaste sündmuste mõjul hoopis väikeseks jäänud.

Talude ostmine algas kihelkonnas 1854, mil osteti Pühajärve mõisalt Trummi talu. Teised mõisad tegid müügiga algust mõni aasta hiljemini. Päidla mõisa talud on aga kõik müümata jäänud.

Ostuaega üksikuis valdades ja mõisais näitab umbkaudu järgmine tabel (kokku seatud Tartu-Võru Rahukogust saadud andmete põhjal):

Vald ja mõisa	Esimesed ostmised	Suurim ostmiste hooaeg	Viimased ostmised aastal
Pühajärve vald:			
Pühajärve	1854 (1 talu)	1869 (20 talu) 1873 (11 talu)	1901
Ilmjärve	1875 (5 talu)	1876 (11 talu)	1892
Vana-Otepää v.:			
Nüpli	1875 (1 talu) 1876 (11 väikek.)	1876 (11 talu) 1876 (11 väikek.)	1876 (1895)
Vana-Otepää . . .	1876 (14 talu)	1885 (12 talu) 1892 (16 talu)	1916
Kastolatsi	1876 (8 talu)	1876 (8 talu)	1892
Vastse-Otepää v.:			
Vastse-Otepää . .	1876 (9 talu)	1879—1885 kuni 6 talukohta	1392
Päidla vald:			
Neeruti	1873 (8 talu)	1873 (8 talu)	1907
Ripina	1910 (42 väikek.)	1910 (42 väikek.)	1912
Päidla	—	—	—